

Subiect: Opinie juridică la proiectul cu privire la Proiectul de lege pentru modificarea Codului penal al Republicii Moldova nr.985/2002 (art.1061, 3302)

Adresată: Parlamentului Republicii Moldova
adresă de contact: Alexandru.Curtean@parlament.md; cji@parlament.md.

Copie: Președinția Republicii Moldova,
adresă de contact: cancelaria@prm.md

Prezentată de: Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM, www.crjm.org),
persoane de contact: Vladislav GRIBINCEA, Ilie CHIRTOACĂ (ilie.chirtoaca@crjm.org);
Tel.: 022 843 601, extensia 104.

Nr/Data: 10/22 din 15 martie 2022

Expediată prin email

Această opinie este prezentată în contextul inițiativei proiectului de lege pentru modificarea Codului penal al Republicii Moldova nr.985/2002 (art.106¹, 330²) înaintată de Președintele Republicii Moldova.

CRJM a examinat cu atenție prevederile proiectului și propune câteva modificări care să îmbunătățească proiectul. Propunerile se referă, în special, la extinderea listei de infracțiuni pentru care poate fi aplicabilă instituția confiscării extinse, dar și simplificarea condițiilor care permit aplicarea confiscării extinse de către instanțele judecătorești, în conformitate cu prevederile [Directivei UE 2014/42/UE](#) privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană. Modificările detaliate propuse sunt anexate.

CRJM își reiterează deschiderea pentru colaborare în continuare cu autoritățile naționale în vederea elaborării politicilor publice pe segmentul justiției, anticorupție și drepturilor omului, în particular cele prevăzute de Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia.

În prezent, există câteva inițiative pentru a îmbunătăți legislația penală și procesual penală (Președinție, Parlament, Ministerul Justiției). CRJM salută aceste inițiative și eforturi, însă considerăm că ele trebuie centralizate și comasate într-un grup de lucru consolidat (eventual proiect de lege unic), astfel încât să fie evitate eventualele suprapuneri.

Vă rugăm să nu ezitați să ne contactați pentru orice clarificări suplimentare.

Cu respect,

Vladislav GRIBINCEA,
Președinte

Centrul de Resurse Juridice din Moldova

str. A. Șciusev 33, MD-2001 Chișinău, Republica Moldova

Nr.	Textul existent	Modificări propuse de CRJM (formulările în legătură cu care se propune eliminarea au fost tăiate cu o linie, iar textul care se propune a fi adăugat este subliniat)	Argumentare
1	<p>1. La articolul 106¹:</p> <p>alineatele (1) și (2) vor avea următorul cuprins:</p> <p>„(1) Sunt supuse confiscării și alte bunuri decât cele enumerate la art.106, în cazul în care persoana este condamnată pentru comiterea infracțiunilor prevăzute la articolele 158, 165, 206, 208¹, 208², 217–217⁴, 218–220, 236–240, 243, 248–253, 256, 260³, 260⁴, 279, 280, 283, 284, 290, 292, 302, 324–329, 330², 332–335¹ sau pentru comiterea infracțiunilor pentru care legea prevede pedeapsa maximă privativă de libertate de cel puțin 4 ani, dacă fapta a fost comisă din interes material.</p>	<p>1. La articolul 106¹:</p> <p>alineatele (1) și (2) vor avea următorul cuprins:</p> <p>„(1) Sunt supuse confiscării și alte bunuri decât cele enumerate la art.106, în cazul în care persoana este condamnată pentru comiterea infracțiunilor prevăzute la articolele 158, 165, <u>168, 186-192, 196</u>, 206, 208¹, 208², 214, 214¹, 217–217⁴, 218–220, 236–240, 243, <u>244</u>, 248–253, 256, 260³, 260⁴, 260⁶, 279, 280, 283, 284, 289, 290, 292, 302, 324–329, 330²–335¹, <u>352¹, 359,361, 362¹</u> sau pentru comiterea infracțiunilor pentru care legea prevede pedeapsa maximă privativă de libertate de cel puțin 4 ani, dacă fapta a fost comisă din interes material.</p>	<p>Nota informativă la proiect menționează despre suplینirea articolelor pentru care poate fi activată instituția confiscării extinse, dar acestea nu se regăsesc în textul proiectului inițial. Prin urmare, propunem suplینirea alin. (1) cu art. 189 (șantajul), art. 190 (escrocheria), art. 244 (evaziunea fiscală) – menționate în notă. Suplimentar, propunem extinderea acestei liste cu încă câteva componente de infracțiuni: art. 168 (munca forțată), 186 - 192 (furtul, jaful, tâlhăria, șantajul, escrocheria, delapidarea averii străine, pungășia), 196 (cauzarea de daune materiale prin înșelăciune) art. 352¹ (falsul în declarații); art. 361 (confecționarea, deținerea, vânzarea sau folosirea documentelor oficiale, a imprimatelor, ștampilelor sau sigiliilor false). Selecția componentelor nu este întâmplătoare. Potrivit studiului CRJM cu privire la sancționarea corupției (2022, p. 15), în practica judiciară a instanțelor de judecată din Moldova pentru perioada 2017 – 2020, în anumite cauze, persoanele acuzate inițial o anumită faptă de corupție (de regulă, art. 324 sau art. 328), au fost recalificate pe parcurs în alte componente de infracțiuni (din cele propuse suplimentar). Lărgirea listei poate contribui la aplicabilitatea prevederii 106¹ în mai multe dosare de corupție.</p>
2	<p>(2) Confiscarea extinsă se dispune dacă sunt întrunite cumulativ următoarele condiții:</p>	<p>(2) Confiscarea extinsă se dispune dacă sunt întrunite cumulativ următoarele condiții:</p>	<p>Lit. a)</p>

<p>a) valoarea bunurilor dobândite de persoana condamnată, într-o perioadă de 5 ani înainte de săvârșirea infracțiunii, precum și pentru perioada după săvârșirea infracțiunii, până la data adoptării sentinței, depășește suma de 20 de salarii medii pe economie față de veniturile dobândite licit de aceasta, iar persoana condamnată nu poate prezenta argumentele și dovezile suplimentare că bunurile respective sunt dobândite pe alte căi decât cele ilegale;</p> <p>b) instanța de judecată își formează convingerea că bunurile respective provin din activități infracționale. Convingerea instanței se poate baza inclusiv pe disproporția dintre veniturile licite și averea persoanei.”;</p>	<p>a) valoarea bunurilor dobândite de persoana condamnată într-o perioadă de 5 ani înainte de săvârșirea infracțiunii, precum și pentru perioada după săvârșirea infracțiunii, în ultimii 5 ani până la pornirea urmăririi penale, sau până la punerea sub învinuire, dacă infracțiunea a continuat după pornirea urmăririi penale, depășește cu peste 20 de salarii medii <u>lunare</u> pe economie veniturile dobândite licit de aceasta în aceeași perioadă, iar persoana condamnată nu poate prezenta argumentele și dovezile suplimentare că bunurile respective sunt dobândite pe alte căi decât cele ilegale;</p> <p>b) instanța de judecată își formează convingerea că bunurile respective <u>pot proveni</u> provin din activități infracționale <u>similare</u>. Convingerea instanței se poate baza inclusiv pe disproporția dintre veniturile licite și averea persoanei.”;</p>	<p>1. Pentru a evita interpretări potențial eronate la alin. (2) lit. a) propunem adăugarea cuvântului „lunare” după sintagma „20 de salarii medii”, având în vedere este preluat textul exact care definește noțiunea <i>diferență substanțială</i> reglementată în Legea privind declararea averii și a intereselor personale (133/2016). În același timp, propunem suplینirea lit. a) pentru a acoperi situațiile în care (i) persoana acuzată află despre urmărirea penală și încearcă să-și înstrăineze bunurile pentru a evita survenirea răspunderii penale și inclusiv aplicarea confiscării extinse; sau (ii) persoana continuă să săvârșescă o infracțiune și după pornirea urmăririi penale.</p> <p>2. La lit. a) mai propunem adăugarea sintagmei „în aceeași perioadă” după sintagma „veniturile dobândite licit de aceasta” pentru a limita clar perioada care urmează să fie luată în calcul la stabilirea diferenței dintre valoarea bunurilor dobândite.</p> <p>3. Propunem excluderea ultimei părți a propoziției de la lit. a), deoarece considerăm că eventualele argumente și dovezi suplimentare despre proveniența licită a averii trebuie prezentate de către persoana inculpată cel târziu în cadrul judecării cauzei în prima instanță, până la emiterea unei sentințe (de achitare sau condamnare). În cadrul judecării cauzei sau și în cazul urmăririi penale, persoana învinuită deține posibilitatea plenară pentru a-și asigura dreptul la apărare, dispune de prezumția nevinovăției și</p>
--	---	--

			<p>anume la această etapă trebuie să prezinte argumente și dovezi cu privire la proveniența averii. Păstrarea versiunii curente poate să îngreuneze nejustificat procedurile de confiscare extinsă.</p> <p>Lit. b)</p> <p>4. Propunem modificarea lit. b) în sensul în modificării standardului de probă pentru instanța de judecată „pot proveni” față de „provin”, după cum este în versiunea curentă. Formula propusă corespunde Prevederilor Directivei UE 2014/42/UE privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană (în special recitalul nr. 21). Directiva UE stabilește, printre altele, că este suficient ca instanța să evalueze pe baza probabilităților sau să poată prezuma în mod rezonabil că este semnificativ mai probabil ca bunurile în chestiune să fi fost obținute în urma unor activități infracționale decât din alte activități. În acest context, instanța trebuie să analizeze circumstanțele specifice ale cauzei, inclusiv faptele și probele disponibile, pe baza cărora ar putea fi luată o hotărâre privind confiscarea extinsă. Menționăm că această directivă UE stabilește norme minime, care însă nu împiedică statele membre (sau cele cu intenții de aderare, în cazul RM) de a prevedea atribuții mai extinse în dreptul național. Această modificare poate contribui la aplicabilitatea</p>
--	--	--	--

			prevederii 106 ¹ în mai multe dosare de corupție. În același timp, aceasta formulă nu inversează sarcina probei și nu contravine art. 46 din Constituția Republicii Moldova, care stabilește la alin. (4) că bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate <i>numai în condițiile legii</i> .
3	<p>articolul se completează cu alineatele (2¹) și (2²) cu următorul cuprins:</p> <p>„(2¹) Confiscarea extinsă poate fi dispusă inclusiv în cazul în care persoana acuzată sau suspectată de săvârșirea unei infracțiuni prevăzută la alin.(1) a decedat sau în cazul judecării cauzei în lipsa inculpatului atunci când acesta se ascunde de la prezentarea în instanță.</p> <p>(2²) Confiscarea extinsă poate fi dispusă și asupra bunurilor transferate către terți, dacă aceștia știau sau ar fi trebuit să știe că scopul transferului a fost evitarea confiscării.”.</p>	<p>articolul se completează cu alineatele (2¹) și (2²) cu următorul cuprins:</p> <p>„(2¹) Confiscarea extinsă poate fi dispusă inclusiv în cazul în care persoana acuzată sau suspectată de săvârșirea unei infracțiuni prevăzută la alin.(1) a decedat sau în cazul judecării cauzei în lipsa inculpatului atunci când acesta se ascunde de la prezentarea în instanță.</p> <p>(2²) Confiscarea extinsă poate fi dispusă și asupra bunurilor transferate către terți, dacă aceștia știau sau ar fi trebuit să știe că scopul transferului a fost evitarea confiscării.”.</p>	<p>Propunem excluderea alineatelor (2¹) și (2²) având în vedere că situațiile prevăzute (survenirea decesului sau ascunderea persoanei de la prezentarea în instanță) sunt deja reglementate de norme din Codul de procedură penală (CPP) al Republicii Moldova. În cazul decesului persoanei, urmărirea penală este încetată (art. 275 CPP), iar în cazul ascunderii, este posibilă învinuirea, inclusiv condamnarea în contumacie (art. 321, alin (1) CPP). Chiar și în cazul decesului persoanei, bunurile pot fi urmărite iar proveniență ilicită a acestora nu încetează chiar și în cazul în care acestea trec la moștenitori. În cazul în care totuși există situații în practică prin care confiscarea extinsă nu a putut fi aplicată din cauza decesului persoanei, reglementarea acestor situații/exceptii urmează a fi remediate prin modificări la CPP. Mai mult, urmărirea bunurilor de la terți rezulta deja din alin. 3.</p>
4	NU EXISTĂ ÎN VERSIUNEA CURENTĂ A PROIECTULUI	alineatele (3) - (6) vor avea următorul cuprins:	În contextul proiectului de modificare, propunem intervenții suplimentare la alin. (3) - (6) din art. 106 ¹ . În versiunea propusă de CRJM ele sunt prezentate într-o redacție nouă, simplificată.

		<p><u>(3) La aplicarea prevederilor alin.(2) se va lua în considerare și valoarea bunurilor transferate oneros sau gratuit altor persoane.</u></p> <p><u>(4) La stabilirea diferenței dintre veniturile licite și valoarea bunurilor dobândite se va ține cont de valoarea bunurilor la data dobândirii lor și de cheltuielile făcute de persoana condamnată, inclusiv de persoanele prevăzute la alin.(3).</u></p> <p><u>(5) Se confiscă, de asemenea, veniturile și alte foloase obținute din exploatarea sau folosirea bunurilor care nu pot fi justificate.</u></p> <p><u>(6) Dacă persoana condamnată deține bani, aceștia vor fi confiscați în mod prioritar. Dacă banii deținuți nu sunt suficienți, se confiscă celelalte bunuri. Prevederile articolului 106 se aplică corespunzător.</u></p>	<p>Justificarea modificărilor se explică, după cum urmează:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. La alin. (3) propunem precizarea posibilității de confiscare chiar și în situațiile în care valoarea bunurilor transferate a avut loc cu titlu gratuit sau oneros altor persoane; 2. La alin. (4) propunem ca la stabilirea diferenței dintre veniturile licite și valoarea bunurilor dobândite să se țină cont de valoarea bunurilor la data dobândirii lor și de cheltuielile făcute de persoana condamnată sau persoanele prevăzute la alin.(3). 3. Propunem reformularea alin. (5), deoarece în versiunea existentă acest alineat se referă în principal la activarea instituției confiscării extinse la bunurile supuse confiscării extinse, care este mai degrabă este o situație aplicabilă în cazul instituției confiscării speciale. În schimb, ca alineatul să se refere la valoarea bunurilor care pot să rezulte dintr-o activitate infracțională, în timp ce alin. (5) 4. (Alineatul 6 in versiune existentă va devini 5) Propunem alin. (5) într-o redacție nouă care să precizeze că se pot confisca și veniturile sau banii obținuți din exploatarea sau folosirea bunurilor care nu pot fi justificate. De asemenea, propunem excluderea standardului de
--	--	--	---

			<p>probă actual, or în formularea curentă, alin. (6) impune un standard de probă mult mai înalt - judecătorul ar urma să probeze în fiecare caz în parte că bunurile provin din activități infracționale, fiind conceptual contrar conceptului nou promovat și argumentat în nota informativă la proiect.</p> <p>5. Propunem un nou alineat (6), care să reglementeze situația în care dacă persoana condamnată deține bani, aceștia să fie confiscați în mod prioritar. Dacă banii deținuți nu sunt suficienți, se confiscă celelalte bunuri, iar prevederile articolului 106 (confiscarea specială) se aplică corespunzător.</p>
5	NU EXISTĂ ÎN VERSIUNEA CURENTĂ A PROIECTULUI	<p><u>Art. II. – Codul de Procedură penală nr. 122/2003 Republicat: Monitorul Oficial al R.Moldova nr. 248-251 art.699 din 05.11.2013 cu modificările ulterioare se modifică după cum urmează:</u></p> <p>1. <u>Articolul 296 se completează cu alineatul (2)¹ cu următorul cuprins:</u> <u>„(2)¹ În cazul infracțiunilor menționate în art. 106¹ Cod penal, rechizitoriul trebuie să includă informații despre confiscarea extinsă. ”</u></p> <p>2. <u>Articolul 385 alineatul (1) se completează cu p. 11¹ cu următorul cuprins:</u> <u>„11¹) dacă urmează a fi aplicată confiscarea extinsă;”</u></p>	<p>Considerăm relevantă suplinirea proiectului de lege cu modificări la Codul de Procedură Penală, în particular, în partea ce ține de acțiunile procurorului care, deja la etapa de urmărire penală și de judecare a cauzei, trebuie să examineze posibilitatea dispunerii măsurilor de confiscare extinsă, pentru a anticipa și facilita ulterior prezentarea probatoriului și aprecierea ulterioară de către instanța de judecată. Această modificare poate contribui la aplicabilitatea prevederii 106¹.</p>